

MONTSERRAT MUMBRÚ TOMÀS

Caldes de Montbui entre el 1714 i el 1783

Una època històrica força desconeguda

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Primera edició, octubre de 2024
© Montserrat Mumbrú Tomàs, 2024
La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona
ISBN: 978-84-9191-334-4
Dipòsit legal: B. 14177-2024
Imprès a Gráficas 94
Disseny de la coberta: Jordi Avià

Aquest llibre és una petita joia de recerca històrica. No és gens comú poder acostar-nos al dia a dia de fa tres-cents anys d'una població com Caldes de Montbui (Vallès Oriental) i mirar el passat des de la vida concreta i precisa dels aleshores quasi mil quatre-cents habitants.

És una sort immensa consultar els llibres eclesiàstics de la parròquia; aquí rau la més que acurada investigació. El nostre país, amb una història tan complexa, de vegades fascinant, altres dramàtica, ha fet que a molts llocs de Catalunya els fons dels arxius parroquials hagin estat destruïts, cremats o perduts en les més diferents guerres, revoltes i revolucions viscudes.

La Caldes de Montbui del segle XVIII va ser víctima de la barbàrie militar del rei absolutista Felip V de Borbó, que va imposar les lleis de Castella «*por justo derecho de conquista*». Una població reclosa en una vila emmurallada on tot el que era laboral, social, cultural i, més encara, religiós passava pel sedàs dels sacerdots, capellans o vicaris de l'església local, deixant-ne, això sí, testimoni escrit. Aquesta és la prolixa recerca que ha fet Montserrat Mumbú, que, en procedir del món del dret, ho tracta amb una ajustada precisió entenedora i educadora per a qualsevol lector.

D'aquesta setantena d'anys investigats en fa com una mena de radiografia on ens apareix tota la vida local. Tota hi és present, sen-

se excepció, per poder endinsar-nos a les professions més diverses i la feina corresponent, a les famílies i la seva composició, a la vida i la mort de la gent i a una extensa i detallada relació que inclou tot el que ens pot ser útil per identificar els calderins d'aquell temps i les seves circumstàncies més properes i quotidianes.

Un excel·lent llibre d'història local, model de treball, que ens permet tenir una visió general de com havia de ser arreu la vida dels pobles de característiques similars. Ja ningú discuteix que la història local esdevé sempre història universal. Un període difícil de guerra i postguerra, de repressió i canvis fruit de la imposició de lleis alienes que foren viscudes dins un marc general comú per tot el país, on la misèria i pobresa de la població, així com el cost de mantenir el pes de l'exèrcit ocupant, és determinant per comprendre un molt llarg període de militarització extrema sobre Catalunya.

És riquíssima, la informació aportada, entre la qual hi ha la genealogia que ens acosta al nostre present. Una obra que no oblida que dins el control de la població per les classes dirigents hi ha el rebuig i el temor envers tot el que és més comú, fossin festes o jocs, cultura popular o tradicions vingudes de la nit dels temps. La voluntat de permanència de l'esperit d'un poble.

En aquest estudi hom hi pot trobar l'ombra secular d'un mateix, de la seva nissaga o de gent veïna i propera, que ens aporta llum a períodes del passat no tan llunyà per entendre millor d'on venim i on som. Ens acosta al nostre present i als qui viuen al nostre costat, al mateix poble, als més de divuit mil veïns d'avui.

Aquest llibre és una eina que, en trepitjar els carrers de la població, en llegir, saber o sentir els noms i els cognoms, els malnoms de les cases, els llocs de la vila i el terme, ens fa més propera l'herència rebuda de les generacions precedents, ens acosta més

a una cultura i una identitat de la qual hem estat receptors, i que hem de preservar i mantenir més forta per al present i com a llegat per al futur.

La recerca demana treball i sensibilitat. Montserrat Mumbrú ho presenta amb una extrema lucidesa.

Josep Maria SOLÉ I SABATÉ

INTRODUCCIÓ

Vaig tenir a les mans els llibres eclesiàstics més antics que hi ha a la parròquia de Caldes. Es tracta dels dos llibres de batejos que es van dur a terme des de l'any 1714 fins al 1783. És l'única relació de totes les persones que van néixer al poble, ja que en aquella època tothom era batejat i no existia encara el Registre Civil.

M'havia compromès amb mossèn Blanco a fer l'índex dels cognoms d'algun dels llibres eclesiàstics i, a mesura que anava passant fulls i llegint les diferents partides, se'm despertava el record de molta de la gent que viu actualment al poble. Identificava una bona part dels cognoms i veia que algunes persones de qui jo coneixia els descendents duïen els mateixos noms de pila i cognoms que ells.

Tot plegat em va portar a buscar què trobava de la història d'aquella època i, en concret, de la part que arrenca just acabada la guerra, el 1714, quan finalment s'imposen els Borbons, i durant la qual Catalunya havia pres part majoritàriament pel pretendent Carles d'Àustria. Gràcies a la responsable de l'Arxiu Municipal, se'm va

facilitar l'accés a les actes que s'han conservat del Consell Municipal d'aquell període. No hi són totes, ni són gaire explícites, però així començava a entrar discretament en la vida diària de Caldes de Montbui de fa tres-cents anys.

Sempre he tingut interès per la història de Caldes, el meu poble. I vaig iniciar o, més ben dit, tornar a fer la lectura dels llibres de què dispo i de tot el que he trobat escrit sobre Caldes, especialment sobre el segle XVIII, a partir del moment en què Caldes i tot Catalunya van perdre la Guerra de Successió.

Fins fa relativament pocs anys, no s'havia aprofundit gaire en aquesta etapa de la història, no tan sols en relació amb Caldes, sinó pel que fa a tot el nostre país en general. Una gran part dels resums històrics de Catalunya passaven del moment en què s'acabava la guerra, i les seves conseqüències immediates, fins a finals de la centúria, quan es manifestava el creixement del país, tant de la població com de l'economia. Quedava, doncs, més buit el període de seixanta anys comprès entre el 1720 i el 1783.

Ens podríem arribar a imaginar com era Caldes precisament en aquells temps? Podríem tenir coneixement de la gent que hi va viure entre el 1714 i el 1783 i el que feien? Aquest treball, sense pretendre ser un estudi històric ni econòmic, vol ser una aportació realitzada a partir d'aquestes dades locals i des de la perspectiva del que podem intuir que era la vida de la gent d'aquell temps. En definitiva, els que visqueren els fets i l'època i en deixaren, més o menys, algun rastre que hagi perviscut fins als nostres dies.

De llibres eclesiàstics anteriors al 1714 i els corresponents als matrimonis i enterraments de la mateixa època, no hi ha res. Com sabem, van ser cremats en més d'una ocasió. Els que queden tampoc són correlatius. Les actes de l'Ajuntament no estan completes ni sempre es troben en bon estat; la seva lectura és carre-

gosa i és complicat entendre tots els conceptes i expressions que contenen. I, finalment, tampoc existeix cap protocol notarial que ens hi pugui ajudar.

No és fàcil arribar a aquella gent del 1700 que eren els nostres avantpassats —i alguns d’ells ho són directament— i val la pena l’esforç d’intentar-ho.

CALDES EL 1714, ENCARA EN TEMPS DE GUERRA

Com era el poble de Caldes aleshores? Segons veiem en el mapa que ens mostra Enric Moreu-Rey en el seu llibre *La rogalia de Caldes de Montbui*,¹ Caldes tenia una població de 1.390 persones aproximadament. Estava envoltada per una muralla, amb sis portals, i al seu interior destacaven el carrer del Forn, el carrer Nou, el carrer d'en Bellit, el carrer de Vic, el carrer del Pont i la Plaça i el carrer de Barcelona. Precisament l'any 1714, el 14 de gener, va quedar obert un nou pas per la muralla, dit *la Bretxa*, resultat de l'atac que van dur a terme els soldats filipistes, com ja és sabut. El portal de Vic, el d'en Bellit i el dels Jaquesos també estaven en males condicions.

Aquests últims portals van ser espatllats el dia 11 de gener del 1714, per la gent que «*en tumulto*» va baixar de la muntanya per entrar a Caldes, on hi havia retinguda una tropa filipista amb el seu capità, D. Joan Matas. Com a represàlia directa d'aquells

1. MOREU-REY, Enric. *La rogalia de Caldes de Montbui*. Barcelona: Editorial Teide, 1961, apèndix 55. Caldes Antic, mapa.

fets, tres dies més tard, el dia 14 de gener, Caldes va ser assaltada, saquejada i cremada, com ens expliquen Josep Ballart i Joan Villanueva² i el llibre 1714. *L'assalt de la Bretxa*.³ Una altra de les conseqüències d'aquell acte va ser que la baronia de Montbui va ser castigada amb una multa de 2.730 dobles i 23 rals, dels quals 581 dobles i 30 rals van correspondre a Caldes.⁴

La conclusió és que, acabada la guerra, la imatge de Caldes i la situació dels seus habitants no solament no podia ser bona de cap de les maneres, sinó que podia ratllar la misèria per a molts dels seus vilatans. Moltes de les cases estaven destrossades i segurament també els camps. La pressió fiscal que ja es patia es va veure incrementada amb la que va caure seguidament sobre tota la gent del país, amb el Decret de Nova Planta.

Començaré per les actes que tenim de l'Ajuntament, per veure del que es parla, amb què es troba la vila i el consistori, com ho gestionen i, en definitiva, quins coneixements podem treure del que ens expliquen amb relació al que es vivia i com ho feien. Donada l'excepcionalitat del moment, acabada de perdre la guerra, resulta interessant veure detalls que no són els habituals, ni en una època de pau estable, ni en els nostres dies. Més endavant es va veient com, amb el pas dels anys, la situació s'estabilitza; el que es reflecteix en aquests escrits és més repetitiu, i ens podrem fixar en fets i situacions de caràcter més general.

Històricament, i així ho reflecteixen les actes de l'any 1714, els pobles eren anomenats *universitats* o *comuns*. Els seus repre-

2. BALLART, Josep i VILLANUEVA, Joan. *Resum de la història de Caldes de Montbui*. 2a edició. Caldes de Montbui: Ajuntament de Caldes de Montbui, 1984, pàg. 72-73.

3. ERILL I PINYOT, Gustau. 1714. *L'assalt de la Bretxa. La Guerra de Successió a Caldes de Montbui*. Caldes de Montbui: Thermalia. Museu de Caldes de Montbui, 2014, pàg. 35.

4. Em referiré a partir d'ara a les actes del Comú o de l'Ajuntament de Caldes simplement com *l'acta* o *actes*, o amb la data corresponent.

sentants eren un batlle, un jurat en cap i, en el cas de Caldes, tres jurats més, juntament amb un consell ordinari⁵ de prohoms del poble, que variava de nombre en funció, probablement, de la importància de què es debatés. En situacions excepcionals es convocava el consell extraordinari, que podia reunir fins a setanta persones. El càrrec de jurat, d'un any de durada, s'obtenia per insaculació de boles de cera amb els noms de les persones proposades; la bola era estreta per un infant d'edat inferior a set anys. Els jurats no eren càrrecs d'elecció directa, però no deixava de tenir un cert sentit democràtic el fet que les decisions fossin preses per representants del poble, acompanyats en les seves resolucions per un grup de prohoms de la població, segurament d'entre aquells que devien reunir les millors condicions.

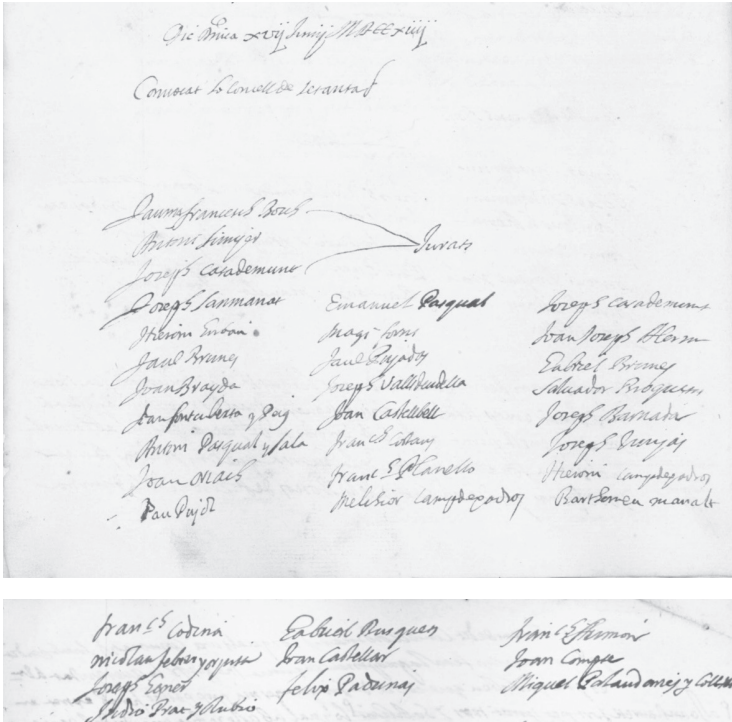
Com estava Caldes al final de la guerra ho podem deduir pel que va passar durant l'últim any d'aquesta. I, com ja hem dit, el resultat es defineix amb poques paraules: tant el poble com la gent vivien en molt males condicions i la situació era de pobresa extrema.

Caldes no sols havia patit la Guerra de Successió. El segle anterior ja havia comportat penúries i misèries econòmiques a la vila per raó de guerres i pesta, que van afectar fins i tot les obres de l'església, que es van haver d'aturar per falta de diners. Ens diu Moreu-Rey que l'any 1665 la vila va fer suspensió de pagaments *«per causa de les contribucions i allotjaments estos anys atras ha patit per rahó de la guerra, peste i servey esta fent a sa magestat»*.⁶

Coneixem les exigències econòmiques que la monarquia borbònica va imposar a tot Catalunya el desembre de l'any 1713, ba-

5. Acta del dia 8.7.1714.

6. MOREU-REY, Enric. *La rodalia de Caldes de Montbui*. Barcelona: Editorial Teide, 1961, apèndix 54.

Convocatòria del consell extraordinari, el dia 1 de juliol del 1714, amb l'assistència de dos jurats i quaranta-tres prohoms.

sant-se en els imports que l'intendent José Patiño va considerar que s'havien de cobrar a tot el país, «ajudat per alguns botiflers catalans, com per exemple el geògraf Josep Aparici». ⁷ L'import total era de 750.000 pesos. De Josep Aparici, fill de Caldes, i qualificat sen-

7. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Felip V contra Catalunya*. 1a edició. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2005, pàg. 86.

se embuts com hem vist per l'historiador Torras Ribé, no es pot obviar tampoc que va participar en la divisió administrativa del territori i va ser un expert en economia tant fiscal com financera i, sobretot, autor de mapes de molta qualitat. Als darrers anys de la seva vida, Aparici va fer públiques les seves queixes per la manera abusiva com s'estava aplicant el cadastre.⁸

Aquesta nova imposició es va crear amb l'argument que era necessari mantenir l'exèrcit borbònic durant l'hivern de 1713, però la realitat és que es tractava d'una nova imposició fiscal per a Catalunya, i la van exigir de cop, tan sols amb deu dies de marge. Es van preveure tres terminis coincidents amb els mesos de desembre, gener i febrer immediats i, en requerir un pagament cada quinze dies, aquestes imposicions van ser conegudes com a *quinzenades*.

És evident que tots els pobles de Catalunya havien de contribuir a subvencionar els exèrcits que quedaren estacionats al nostre país. Durant la guerra, a mitjan 1714, els borbònics arribaren a comptabilitzar uns 90.000 soldats, dels quals al final en quedaren uns 35.000. Cap a l'any 1749, ja tan sols rondaven els 15.000 o 16.000.⁹ De fet, però, la militarització de Catalunya va durar tot el segle XVIII.¹⁰

Explica Torras Ribé que el dia 4 de gener del 1714, a Sant Martí Sarroca, al Penedès, va començar una revolta contra la nova fisca-

8. Vegeu la biografia de Josep Aparici a ERILL I PINYOT, Gustau. 1714. *L'assalt de la Bretxa. La Guerra de Successió a Caldes de Montbui*. Caldes de Montbui: Thermalia. Museu de Caldes de Montbui, 2014, pàg. 27.

9. ANDÚJAR, Francisco. *De la militarización de Cataluña a los espacios de integración de los catalanes en el ejército borbónico tras 1714*. J. Albareda i A. Alcoberto, coord. *Actes del congrés «Els Tractats d'Utrecht»*. *Clarors i foscors de la pau. La resistència dels catalans*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2015, pàg. 230-231.

10. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Felip V contra Catalunya*. [...], pàg. 246.

litat, quan els pagesos es negaren a pagar les contribucions abusives imposades per José Patiño. La reacció borbònica va provocar un gran nombre de morts i ferits. Aquests fets van adquirir una enorme repercussió per tot Catalunya i es van repetir per diverses poblacions del país, entre elles Caldes de Montbui, des d'on es van propagar per tota la Catalunya Central.¹¹ Ja sabem que aquests fets van acabar amb la crema i saqueig del nostre poble, el dia 14 de gener del 1714.

La base del finançament dels municipis,¹² i de Caldes també, consistia en la imposició directa a les persones mitjançant les talles, i en els ingressos que els reportaven els drets sobre la venda de la carn, l'oli, el vi, el peix i altres subministraments sobre els quals l'Ajuntament tenia el monopoli i s'arrendaven al millor postor en subhasta pública, habitualment per un any.

El batlle i els jurats s'havien d'esprémer el cervell per pensar com podien obtenir els diners que els exigien, molt per sobre de les seves possibilitats. A Caldes, en aquest cas, després d'esgotar els diners que el clavari tenia recaptats i utilitzar els que tenien guardats per lluir —cancel·lar— algun censal, l'única sortida que els va quedar va ser subscriure nous censos, és a dir, endeutar-se més per atendre «*los grans ahogos [que] se troba la present vila*».¹³ En aquells moments no tenien cap opció d'incrementar les talles als veïns del poble, que ja estaven al límit.

Els censals eren uns préstecs sense termini de devolució que comportaven el pagament d'uns interessos a satisfer anualment, en general, en tant que no es cancel·lava l'import percebut. Alguna

11. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Felip V contra Catalunya*. [...], pàg. 98.

12. MERCADER I RIBA, Joan. *Felip V i Catalunya*. 1a edició. Barcelona: Edicions 62, 1968, pàg. 185.

13. Acta del 6.1.1714.

persona els havia de signar i garantir en nom del Comú, compromentent-se personalment. I ens diu l'acta del dia 23 de maig del 1714: «*Demà es fassa crida que los caps de casa assistescan per la firma de la reconecença als obligats als demes censals que diferents particulars an manllevat y que lo diner a servit per lo present comú*». És a dir, en aquells moments, ja que no ho hem tornat a veure més tard, tots els caps de casa havien de respondre per aquest tipus de deutes del poble. Tenim l'exemple d'un censal que es va constituir el dia 17 de maig del 1714 i es llueix —cancel·la— el dia 30 de juliol del 1740, pagant 397 lliures i 15 sous, a Josep Francesc Bernadà, paraire, com a hereu del seu pare, Josep Bernadà, ferrer, que en tenia el dret.

Les talles eren una imposició directa sobre cada foc o llar d'un poble segons la seva estimació de riquesa, recaptades per a finalitats concretes d'interès públic, les vegades que feia falta. Podien ser senzilles o dobles, en funció de l'import a cobrir. Foren el complement principal dels ingressos de l'Ajuntament, i se'n van servir mentre el cadastre no va quedar ben concretat i repartit entre totes les cases de la població i les de pagès del terme. Amb la modificació del cadastre que es va fer l'any 1733, les van anar eliminant, tot i que en va quedar alguna, com quan aplicaven una taxa, o inclús una retaxa, per obtenir diners per pagar el fet de no haver d'enviar nois a fer de soldat.

Però no tot s'acabava amb els diners. N'hi havia moltes més, d'exigències, durant el mateix any 1714, consistents principalment a facilitar tot el que servís per alimentar l'exèrcit, tant els soldats com els animals. Els demanaven molta palla, i molt sovint racions de pa. El 2 de febrer els van demanar tots els cavalls de la vila per portar-los davant de Barcelona. El dia 6 d'abril, 3.000 racions de pa de 24 onces, i 2.000 més el dia 27, que s'havien d'en-

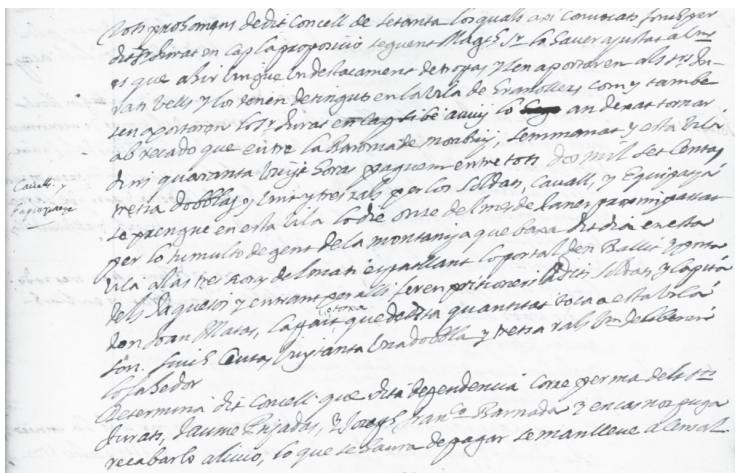
tregar l'endemà a Sabadell. També llegums, alls, pebre, prunes seques, moltons —130 el dia 17 de juny—, vedella... Així com màrfegues de palla, plats, olles, càntirs, mantes, farratge i civada, feixos de llenya i estaques de fusta, i assumir els bagatges —nom que es donava a la mobilització d'animals de càrrega i dels seus amos amb l'objectiu de fer el trasllat d'allò que els demanaven els militars a la destinació que els indicaven. I en altres moments, també «*terrallons amb magalla*», és a dir, homes per treballar en camins o altres llocs. Un altre exemple seria quan el dia 25 de setembre del 1714 els va arribar una ordre donada directament pel calderí Josep Aparici per la qual els demanava que cada setmana tinguessin cent quintars de palla al forn de vidre o mas Llobet, a més d'un home preparat per rebre la palla aportada per altres poblacions veïnes.

Havien de trobar on podien aconseguir el que els requerien: si ho tenien, si ho havien de comprar el dimarts a la plaça, si algú del poble en disposava i ho aportava voluntàriament o l'hi havien de fer vendre o l'hi requisaven, o buscar-ho fora de poble. Calia resoldre-ho de la manera que fos.

Habitualment, les demandes anaven acompanyades d'amenaques de l'ordre, com es veu en l'acta del dia 28 d'agost del 1714: «*Castigar personalment y amb tot rigor militar, saquejant y cremant las casas com a rebeldes y inobedients*». També amb l'enviament de soldats «*a discreció*», que en deien. És a dir, amb l'obligació de ser allotjats i mantinguts pel poble, com quan els havia arribat un regiment que es va quedar durant cinc dies, però també en altres moments comenten que «*en atenció que la vila a patit ab los destacaments molt*». Per l'acta del 10 de maig veiem com implicaven els pagesos de fora vila per repartir les despeses que els soldats havien generat. Quan l'Ajuntament no complia les seves obliga-

cions, els militars procedien a «la retenció i detenció dels jurats o del propi batlle». En veiem un exemple el dia 17 de juny del mateix any, en què aquests són portats a Granollers amb la intenció de requerir a Caldes i a la baronia de Montbui una quantitat de diners en compensació dels fets que havien passat el dia 11 de gener.

No oblidem que, a més, s'havia de reconstruir el poble de tot allò que havia quedat malmès quan va ser assaltat i cremat, evidentment a càrrec de la gent que hi vivia. No en conec cap dada gaire concreta, però el més probable és que la reconstrucció de tot

Acta del 17 de juny del 1714. Un destacament es va endur els jurats de Caldes a Granollers i els va retornar amb l'encàrrec de pagar, en un termini de 48 hores, 2.700 dobles i 23 rals entre la baronia de Montbui, Sentmenat i Caldes, pels soldats, cavalls i equipatge, que «se prengué en esta vila lo dia onze de Janer proximpassat per lo tumulto de gent de la montanya que baxa dit dia en esta vila a las tres horas del mati espallant lo portal den Ballit i porta dels Jaquesos y entrant per alli feren prisioners a dits soldats y Capitán don Joan Matas...».

s'allargués en el temps, ja que l'època de misèria que es vivia no permetia pas altra cosa.

El febrer de 1714, un mes més tard de l'assalt a Caldes, és el mateix Ajuntament qui ens diu que s'havien cremat la major part de les cases de la vila i l'havien saquejada.¹⁴ Conseqüència del mal estat en què estava, sembla que «s'havien inmiscuit alguns habitants en dita vila forasters i altres» i el Consell Municipal va acordar «que es fasse escrutini de las casas suspitosas y las personas delinquentes sien posadas ab lo fust a la vergonya y sien desterrats de la present vila i que ningú puga llogar casa a forasters sens llicència dels jurats, a pena de 25 lliures».¹⁵

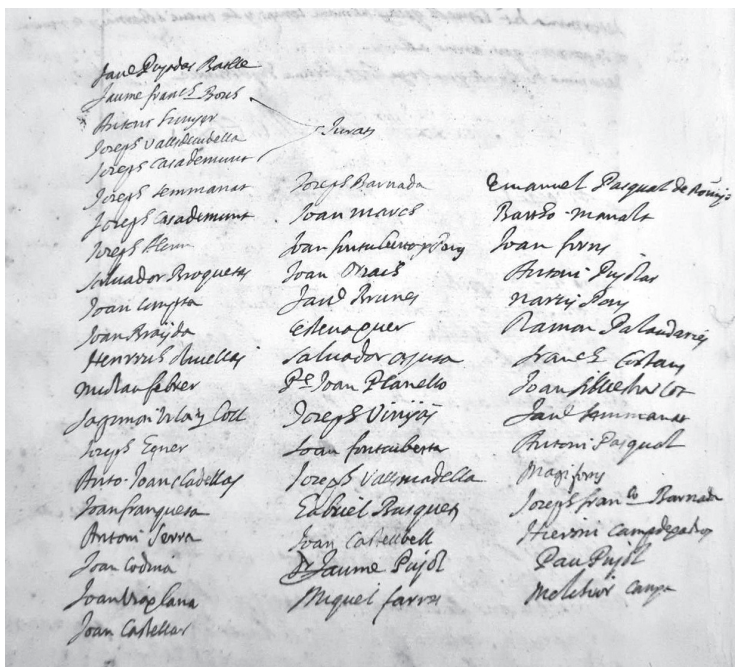
El juliol del 1714 es parlava que havien d'arreglar els camins i s'encarregava als jurats la tria de persones per fer-ho.¹⁶ Sobre refer les muralles, o restaurar-les, en van començar a parlar el novembre del 1714 amb l'arribada del nou batlle, Jaume Pujades.

Es considera el dia 11 de setembre del 1714 com la data oficial de l'acabament de la guerra, però en les actes del Comú no hi ha res escrit al respecte. Tan sols la del dia 29 de setembre del 1714 diu que havien estat convocats i llegida una «ordre de Don Diego González, Brigader dels exercits ... de data 26 del corrent ab lo qual nos mana que en acció de gracias per no haver permès S.M. la universal degollació dels habitants y naturals de la ciutat de Barcelona haventla tinguda sitiada per espai de catorze mesos tenint bretxa oberta y haverla ocupada ... lo passat dia 11 del corrent, se cante Tedeum en la Iglesia Parroquial ... i per tres dies continuo se fassan alimarias (sic) [entenc avemaries] en todas las casas del poble...».

14. Acta del 2.2.1714.

15. Acta del 25.2.1714.

16. Acta del 22.7.1714.

Acta del dia 25 de març del 1715. Relació de la cinquantena de prohoms que participaven en la convocatòria d'un consell extraordinari, en el nou consistori i amb Jaume Pujades com a nou batlle.

Segons l'acta del 4 de novembre del 1714, els va arribar una ordre en el sentit que «s'admetés per Batlle de la present vila i terme a Jaume Pujades en lo interin i fins a altra cosa provehit sigui». El que no es comenta és el motiu d'aquesta proposta de canvi de batlle. Amb tota seguretat, Pujades devia tenir la confiança dels nous dirigents. Els membres del Comú durant l'any 1714 i fins aquell moment eren Joan Viaplana, batlle, Josep Senmenat, jurat en cap,

i Emmanuel Pasqual de Rovinyó, Josep Casademont i Joan March, jurats.

També ens diu Josep M. Torras i Ribé que la meitat de les persones que havien participat en els consells municipals del període 1690-1714 van acabar participant en els nous ajuntaments borbònics.¹⁷ No veiem que en cap moment es manifesti en les actes l'opinió política dels intervinents a l'Ajuntament amb els càrrecs de batlle i jurats o regidors. I, de fet, els mateixos jurats i membres del Consell en data 1 de gener del 1714 els retrobem en algun moment o altre, ja acabada la guerra, vinculats de nou a l'Ajuntament.

17. PÉREZ, Arturo; SABATÉ, Flocel; SIMON, Antoni i BALCELLS, Albert. *Història de Catalunya*. Albert Balcells, dir. Barcelona: L'esfera dels llibres, 2004, pàg. 511.

LES CONSEQÜÈNCIES IMMEDIATES DE LA GUERRA

El 16 de gener del 1716 va entrar en vigor el Decret de Nova Planta, pel qual Catalunya perdia les seves institucions representatives, el seu poder legislatiu, jurídic i fiscal, i es proclamava el poder absolut de Felip V «*por justo derecho de conquista*». La intenció de Felip V ja havia estat expressada en el seu primer decret llei de Nova Planta, publicat el 29 de juny del 1707, i era «*reducir en todos mis reinos a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales, gobernándose igualmente por las leyes de Castilla*». El que es va conservar vigent va ser el dret civil català, per raó de la «*impossibilitat de la seva substitució per les lleis castellaness si es pretenia que els catalans seguissin treballant i produint per tal de pagar les noves càrregues que els imposaven els vencedors*».¹⁸

A partir de la promulgació del Decret de Nova Planta, el rei estava representat a Catalunya per un capità general, que substituïa l'antic virrei, assistit per la Reial Audiència que presidia, i que tenia funcions tant governatives com judicials. El país s'havia dividit

18. ALBAREDA, Joaquim. *Vencuda però no submissa*. Barcelona: Edicions 62, 2023. Albareda cita Fontana a la pàgina 35.

en dotze corregidories i Caldes pertanyia a la de Mataró. El corregidor era un comandament militar, molt pendent d'exigir el compliment de les ordres que es transmetien als pobles. Hi havia també les intendències a un nivell inferior. A més de Mataró, Caldes rebia requeriments de l'intendent de Granollers i molt puntualment del de Sabadell.

Es va introduir a Catalunya el concepte d'ajuntament existent a Castella, que substituïa el de comú, avui encara vigent a Andorra, amb els seus batlle, jurats i consells. Els nous ajuntaments eren regits per un batlle, un sotsbatlle i sis regidors en el cas de Caldes. A principis de 1721 es va haver de seguir el decret del Sr. Francisco de Quesada, pel qual s'havia de fer la nominació d'una terna per cada càrrec de regidor: «18 personas capaces per Regidor, 3 per cada Regidoria, que no sian de las que deuyen a la Universitat ni dels que faltan a donar compta».¹⁹ La Reial Audiència seria qui escollís la persona que millor els anava. Els regidors eren renovats cada any, i el batlle i sotsbatlle, cada dos. Això no passava a tot arreu, ja que es va permetre la nominació del càrrec de batlle, i d'altres amb caràcter perpetu, principalment a les grans ciutats o on hi havia establerta una corregidoria.²⁰ No va ser, però, el cas de Caldes, tot i que hem vist que s'autoritzava algun eximent de pagament d'algun impost, com a compensació de les feines que es feien per a l'Ajuntament.²¹ El 4 de març del 1773 arribava una instrucció per la qual el batlle Silvestre Torres quedava exclòs de pagar tribut personal, de la qual no s'explicava el motiu.

19. Acta de l'1.2.1721.

20. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Misèria, poder i corrupció a la Catalunya borbònica (1714-1808)*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2020, pàg. 81-96.

21. Acta del 21.1.1721.

CÀRRECS PÚBLICS DEL POBLE

Com a tals, a Caldes hi havia:

- El batlle i els sis regidors.
- El clavari o tresorer responsable de les finances municipals. Cap a finals de segle el clavari va passar a anomenar-se *majordom de comptes*.
- El col·lector del *Real Catastro*, que tenia l'encàrrec de recaptar l'import del cadastre i destinar-lo exclusivament al seu pagament. El clavari de la Reial Imposició, que repartia l'import del cadastre a la menuda. Hi havia moments en què aquestes feines les realitzaven entre tres persones, a més del responsable que havia de fer constar aquest repartiment per escrit en quatre llibretes i conservar-les.
- Els oïdors de comptes, que tenien la funció de fiscalitzar els comptes del clavari.
- El mostassaf, que era l'encarregat dels pesos i mesures.
- El credencer, que era l'encarregat de portar els comptes de la venda de la carn i altres subministraments.
- L'administrador de l'hospital de pobres, càrrec que generalment ostentava el primer regidor, amb els seus oïdors de comptes.
- El secretari de l'Ajuntament, normalment, un dels escriptors o dels notaris.
- També hi veiem el càrrec de síndic procurador, per reforçar l'ajuda al municipi en les seves gestions.

- Més tard va aparèixer el càrrec de síndic personer, la missió del qual era fiscalitzar l'actuació dels regidors.
- Cap a finals de la dècada dels cinquanta s'hi van afegir dos diputats elegits directament pels electors de la població, amb el mandat de defensar-ne els interessos, intervenint en àmbits com els abastiments, els mercats i els arrendaments municipals.
- Altres càrrecs amb dependència de l'Ajuntament eren també: el porter reial —espècie d'agutzil—, l'afinador de pesos i mesures, el comprador de bestiar, el pastor, l'ermità de Sant Salvador, els mestres de primeres lletres i gramàtica, el mestre d'orgue i cant...

I tots ells, a excepció dels diputats i el síndic personer, que no cobraven, tenien un sou establert.²²

També els regidors i els batlles tenien paga. Hi ha més d'un fet que ho posa en evidència, com l'acta del 22 de maig del 1719, on el regidor Arimon proposava deslliurar els seus fills de córrer a les llistes de les quals s'extreien els soldats de lleva, a canvi de renunciar al seu salari de l'any anterior, cosa que l'Ajuntament va acceptar, o la del dia 12 de gener del 1724, en què es feia clara referència al fet que ni el batlle ni els regidors havien cobrat el seu salari. De fet, es parla de «l'ofici» de regidor o batlle.

El batlle i els regidors juraven el seu càrrec en el sentit de portar-se bé i lleialment en el seu ofici i donar comptes quan els ho demanessin, presentant avals de persones que respondrien per

22. BOADAS, Joan; CASELLAS, Lluís-Esteve i GIRONELLA, Anna. Documents de govern: dels orígens al municipi borbònic (segle XVIII). A: *El govern de la ciutat (I). De la Gerunda romana (segle I aC) a la Girona borbònica (segle XVIII)*. Girona: Ajuntament de Girona. Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP), 2011, pàg. 24-25.

ells si arribava el cas. Tenim un exemple on el batlle entrant, Josep Fco. Bernadà, jurava a més que *«sempre que serà requerit donarà compte i raó de les penes pecuniàries que ingressara, exigera... Per lo que dona en fermança a Silvestre Torres, regidor, el qual accepta. Per lo que així, principal com fermansa ne obliguen sos bens y del altre del dos a solas mobles e immobles, haguts i per aver, ab totes renunciacions necessàries llargament»*.²³

En algun moment, algun regidor proposat i acceptat era reticent a assumir el càrrec.²⁴ Aleshores era forçat a acceptar-lo si no hi havia cap motiu de causa major que ho impedia, i multat o sotmès a altres càstigs, si es mantenia rebel. Com a exemple, veurem el cas també del regidor Josep Arimon, que a primers de l'any 1723 havia estat nomenat regidor cinquè, quan ell reclamava el càrrec de regidor segon. La situació es va agreujar en els mesos següents, ja que Arimon no portava a terme la seva tasca, ni com a regidor ni com a clavari, fins al punt que l'Ajuntament va reportar tots els fets al fiscal de la Reial Audiència. Més tard ho van arreglar i Josep Arimon va continuar ostentant càrrecs a l'Ajuntament.²⁵

Hi va haver problemes amb el clavari Francesc Parés, de qui es queixaven que no feia la seva tasca, al·legant ell que no havia cobrat encara i que aquella feina tan sols li representava pèrdues. També deia que no li corresponia a ell exigir el compliment de les cartes de pagament a la gent, que era feina dels regidors.²⁶ Finalment, i després d'amenaçes de sanció, va acceptar fer bé la responsabilitat que tenia assignada com a *«clavari per lo comú»*.

23. Acta del 20.7.1733.

24. Acta del 23.4.1732.

25. Acta del 17.9.1723.

26. Acta del 3.1.1724.

La derrota de la Guerra de Successió i la pèrdua de les institucions catalanes va representar un canvi radical en la tributació dels catalans. La manera com Catalunya contribuiria econòmicament a l'administració dels territoris en els quals Felip V s'havia imposat com a rei ja no es negociaria més. Les nostres aportacions ens vindrien imposades per «*derecho de conquista*» i sense recurs possible.

L'intendent Patiño va ser l'encarregat de determinar la quantitat amb la qual Catalunya havia de contribuir. Ell ja tenia la responsabilitat de la Superintendència, organisme militar i econòmic, des del 1713, com hem vist.

El desembre del 1715 s'havia aprovat la implantació del *Real Catastro*, i havia entrat en vigor el gener del 1716, tot i que no va ser aplicat efectivament fins a l'any 1718. Era el nou sistema impositiu per a Catalunya i havia sorgit després d'haver fet una indagació exhaustiva sobre la riquesa de les persones i del país.

Simplificant molt i per tenir-ne una idea, veurem que hi havia tres variables en els tipus d'imposició:²⁷

- L'anomenat «*cadastre real*» era una imposició directa de caràcter universal, sobre les propietats i béns immobles. Es va establir una divisió de les terres en trenta-dues classes i, atesa la seva qualitat, pagaven quotes diverses per una mateixa unitat de superfície. Les cases van ser gravades en un 10 % sobre els seus rendiments produïts o susceptibles de produir o d'usdefruit. No afectava els béns de l'església.

27. ALCOVERRO, Agustí. El cadastre de Catalunya (1713-1845): de la imposició a la fossilització. A: *Pedralbes: Revista d'Història Moderna*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2005, núm. 25, pàg. 231-257. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2378076.pdf>

- L'anomenat «*cadastre personal*» gravava els rendiments o ingressos del treball. Els jornalers van ser gravats en 2 lliures i 10 sous anuals, mentre que el personal dels gremis ho va ser en 4 lliures i 10 sous. I no afectava ni la noblesa, ni el clergat, ni els qui tenien el privilegi militar, ni els menors de catorze anys, ni els més grans de seixanta.
- La tercera variable era coneguda com a «*cadastre industrial o comercial*» i carregava un 10 % als beneficis de les empreses.

Per mitjà d'unes enquestes generals fetes a cada població, es va obtenir informació sobre els béns immobles, censos, ingressos provinents de l'activitat professional, del bestiar i sobre els diferents tipus de terres segons la seva productivitat, entre d'altres. A partir d'aquests resultats, es va establir un cens general per a Catalunya que es va implantar al llarg dels anys següents, i que es va distribuir per totes les ciutats i pobles del país. En aquesta feina, Patiño va ser ajudat i es va basar en la feina prèvia que havia fet el ja citat Josep Aparici, quan se li havia encarregat l'elaboració d'un nou cens fiscal per a la Cort General.

L'import del cadastre dels primers anys resultava del tot inassumible, fins al punt que la quantitat que afectava tot Catalunya va ser rebaixada en tres ocasions: d'1.500.000 de pesos inicials es va passar a 1.200.000 pesos l'any 1717 i, finalment, a 900.000 pesos l'any 1718.²⁸ Recordem que les quinzenades de finals de 1713 s'havien fixat en 750.000 pesos. Les mateixes autoritats borbòniques havien comprovat que la càrrega fiscal era abusiva i desproporcionada atesa la riquesa del país, i deien, a més, que era impossible de recaptar-la tot i les coaccions militars i les

28. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Felip V contra Catalunya*. 1a edició. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2005, pàg. 314.

violències de tota mena posades en pràctica per assegurar-ne el cobrament.²⁹ Redundant en el mateix, s'explica que quan el capità general marquès de Castel-Rodrigo marxà de Catalunya el gener de 1721, va recomanar reduir els impostos a la meitat, en constatar que «*los pueblos de este Principado están en un miserabilísimo estado por las exorbitantes cargas que les están impuestas i que se ejecutan con el mayor rigor... pues no pudiendo aguantar el peso, ni bastando todo su sudor para poder vivir, abandonan sus pueblos y van a buscar la vida como pueden*». Amb el nou impost, els catalans van passar a pagar 8,12 vegades més de mitjana.³⁰

L'acta del dia 29 de març del 1721 ens permet conèixer l'import del cadastre que havia estat assignat a Caldes: 38.799 rals d'ardit anuals. El dia 29 els exigien en concret 12.933 rals d'ardit, dient que era «a proporció de la tercera part de la Real Imposició». L'Ajuntament havia de traslladar aquest import als vilatans. De fet, d'aquesta feina se'n va ocupar un nou càrrec, el «*repartidor al menor del cadastre*». El 17 de maig del 1722 els demanaven 38.946 rals d'ardit, especificant que 29.958 corresponien a la part del cadastre reial. Aquesta part, doncs, representava quasi un 77% del total, i la corresponent als ingressos personals més els industrials, el 23% restant.

No s'acabava aquí, la tasca impositiva. S'havia de comptar també amb la pressió d'altres impostos: els que afectaven la sal, el tabac, el paper segellat, a més dels drets de porta i de bolla.³¹ I no ens descuidem d'afegir el cost que representava la demanda de

29. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Misèria, poder i corrupció a la Catalunya borbònica (1714-1808)*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor, 2020, pàg. 67.

30. AGUILERA, Gemma. La repressió després de l'11 de setembre de 1714. *Sàpiens Especial*, di lluns 24 de setembre de 2007.

31. L'impost de la bolla representava taxar en un 15% el comerç dels productes de llana i plom. Els productes de lli i cànem n'estaven exempts.

tots els productes que hem citat abans, destinats al manteniment de l'exèrcit, peticions que es van perllongar fins uns deu anys més tard de l'acabament de la guerra, moment en què es van anar compensant econòmicament.

Per tenir-ne una visió més global, ens diu Torras Ribé que els 900.000 pesos del cadastre previstos per a l'any 1718 representaven tan sols el 45% de tota la factura tributària dels catalans. La resta es repartia entre els 700.000 pesos (35%) de la fiscalitat indirecta —de la bolla, tabac, duanes, sal, portes, paper segellat...—, els 300.000 pesos dels allotjaments (15%) i els 100.000 pesos de drets patrimonials, que representaven un 5%.³²

S'ha parlat molt del paper que va tenir el cadastre en la recuperació de Catalunya durant el segle XVIII. Hi havia la teoria que va fer que Catalunya anés a millor, que era una imposició més moderna i més justa; que l'import que recaptava s'havia mantingut quasi invariable en el temps, tot i l'increment de la riquesa i la població del territori. La invariabilitat de l'import és certa —i ho hem comprovat a Caldes, on sols hi ha diferències mínimes d'un any a l'altre durant tot el període que hem mirat—, però no s'ha de perdre de vista que, si bé el cadastre es va mantenir en els mateixos imports, no va ser així en la gran part dels impostos indirectes que ja hem esmentat, amb augments considerables de fins a deu vegades en alguns conceptes. Segons Fontana, el cadastre va ser, més que «una obra clarividente de una política ilustrada», el resultat de «la voluntad de recaudar más en los países sometidos».³³

Avui en dia es té clar que la base del creixement de la segona meitat del segle XVIII a Catalunya estava ja fonamentada en la se-

32. TORRAS I RIBÉ, Josep M. *Felip V contra Catalunya* [...], pàg. 304.

33. ALBAREDA, Joaquim. *Vencuda però no submissa*. Barcelona: Edicions 62, 2023. Albareda cita Fontana a la pàg. 52.

gona meitat del segle anterior, el xvii, en el «*redreçament econòmic*» exposat per Pierre Vilar. Albert Garcia Espuche i Jaume Torres, entre altres historiadors, han demostrat que abans de la Guerra de Successió s’havien assentat les bases de la prosperitat.³⁴ Ens diu Albareda que es basaven «*en l’especialització productiva, en els intercanvis comercials i en la creació d’una densa xarxa de ciutats sota la tutela del capital mercantil barceloní, un procés que va arribar a la seva esplendor a la segona meitat del segle xviii consolidant unes relacions econòmiques orientades clarament a l’intercanvi, a comprar i vendre*».³⁵

ELS DINERS

Ens sembla interessant aquí mirar de posar en context els valors econòmics que hem citat i fer-nos-en una mica més a la idea.

Fins ara hem fet referència a diferents tipus de moneda: les lliures, amb les seves fraccions de sous i diners, les lliures comptants, les dobles, les peces de vuit... Hi havia també el ral d’ardit. Realment, és molt diferent del sistema monetari dels nostres dies i resulta difícil pensar com s’hi entenien.

S’explica que l’any 774 Carlemany, rei dels francs, havia implantat al seu imperi, Catalunya inclosa, un sistema monetari basat en la lliura de 374 grams de plata de 23 quirats. En diverses ocasions he vist escriptures en les quals es manifestava un preu per alguna cosa dient «*tantes lliures*», especificant, a més, si es tractava de lliures barceloneses o d’una altra banda, ja que podien tenir algunes variacions en el seu valor.

Les lliures tenien les seves fraccions en sous i diners. Una lliu-

34. ALBAREDA, Joaquim. *Vençuda però no submisa* [...], pàg. 50.

35. ALBAREDA, Joaquim. *Vençuda però no submisa* [...], pàg. 91.

ra era igual a 20 sous i 1 sou equivalia a 12 diners. A l'hora de fer un pagament, una expressió antiga de la nostra cultura era dir: «*en moneda comptant i sonant*». La raó d'això és que les lliures físiques havien deixat d'existir ja en plena edat mitjana i actuaven tan sols com a referència. Les lliures i els sous s'havien convertit en una unitat de compte. Amb el que realment es pagava era amb les monedes «comptants».

A diferència d'avui en dia, que el diner que circula no té valor en ell mateix i acceptem el valor que li ha donat l'autoritat emissor, abans la moneda sí que en tenia. Valia el seu pes en or o plata, metalls que s'havien acceptat per la seva inalterabilitat i la seva escassetat relativa. Amb tot, hi havia monedes que tenien més bona acceptació que d'altres, en funció de qui les emetia, o de la fiabilitat de qui les encunyava i, inclús, del seu manteniment o conservació.³⁶ D'aquest tipus hem vist citades les «*doblas*», moneda antiga, d'or o de plata, que tenia diferents valors segons les èpoques i regions. Al segle XVIII una dobla senzilla equivalia a cinc lliures i mitja: «*Per preu de sis dobles, dich 33 lliures*».

Existien diverses peces monetàries, moltes d'elles encunyades a diferents ciutats catalanes, que servien per convertir el valor teòric de les lliures i els sous en diner físic, comptant i sonant, com dèiem. La fracció més petita de la lliura, el diner, i la seva meitat, l'òbol o malla, sí que van existir físicament com a monedes efectives i reals.

Els sistemes comptables de Catalunya i de Castella al segle XVIII eren els següents:³⁷

36. CRUSAFONT I SABATER, Miquel; GARCIA GARRIDO, Manuel i BALAGUER, Anna M. *Història de la moneda catalana*. 1a edició. Barcelona: Caixa de Barcelona, 1996, pàg. 259.

37. ALCOBERRO, Agustí. El cadastre de Catalunya (1713-1845): de la imposició a la fossilització. A: *Pedralbes: Revista d'Història Moderna*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2005, núm. 25. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2378076.pdf>

— A Catalunya:

- 1 lliura = 10 rals d'ardit = 20 sous = 240 diners

— Correspondència amb Castella:

- 1 ral d'ardit = 1,0714 rals de billó (fins al 1737)
- 1 ral d'ardit = 1,0756 rals de billó (des de 1737)

— A Castella:

- 1 pes = 15 rals de billó
- 1 escut de billó = 10 rals de billó

Aquestes unitats que acabem d'esmentar conviuen amb altres monedes que també circulaven a Catalunya. Tenim un exemple pràctic d'un canvi, que és curiós. Parlem del dia 18 de juliol del 1768, en què ens deien que guardaven «a la caixa de tres panys» el següent import:

- 11 lliures i 9 sous, «en 3 durillos en or, 15 pecetes i mitja en plata i 3 ardits».
- 25 lliures i 14 sous, «en 7 durillos en or, mig duro amb dos peces en plata, 26 pecetes en plata, 10 mitges pecetes en plata i 6 ardits».

Com a moneda de compte, 1 lliura valia 10 rals d'ardit. Aquesta dada ens permet veure que l'import del cadastre amb què van taxar Caldes, segons l'acta del 29 de març del 1721, 38.790 rals d'ardit, representava 3.879 lliures.

Considerem interessant traspasar aquí part de la llista de preus que publica Marcel Mañé en el seu article per fer-nos una idea del valor del diner en aquells moments:

Del 1701 al 1750:

- Preu de l'alimentació diària (anomenada «*la vida*») d'un treballador: de 3 a 4 sous.
- Preu d'un dinar per a un sacerdot en un enterrament: 6 sous.
- Salari diari d'un manobre agrícola o d'un manobre de la construcció: de 6 a 9 sous.
- Salari diari d'un fuster: 12 sous.
- Salari diari d'un mestre fuster: 14 sous.
- Salari diari d'un paleta: 12 sous.
- Salari diari d'un llaurador: 14 sous.
- Salari diari d'un mestre de cases: 14 sous.
- Preu d'un llençol usat i dues coixineres usades: 43 sous.
- Preu d'una faldilla usada: de 5,50 a 20 sous.
- Preu d'unes calces usades: de 4 a 12 sous.
- Preu d'un parell de sabates usades i d'un parell de mitges usades: 20 sous.
- Preu d'una cadira: 7 sous.
- Preu d'un maó: 0,16 sous.
- Preu de la calç incloent-hi els ports: 86,31 sous per metre cúbic.
- Preu de la sorra: 0,00267 sous per quilogram.
- Preu d'una teula: 0,18 sous.

Durant el regnat de Carles III es van dur a terme una sèrie de canvis que intentaven posar remei a la varietat de monedes que hi

havia en curs, sobretot les monedes de billó, les d'or i plata. Entre finals del 1771 i mitjans de maig del 1772, el govern va ordenar l'extinció de tota la moneda antiga i l'encunyació d'una de nova «*més perfecta*» a la fàbrica de Segòvia. Com que encara circulaven les antigues perquè no havien pogut retirar tota la moneda existent, una disposició del 1778 va perllongar el seu ús fins a nova ordre. I encara a continuació, la gent preferia les monedes antigues a les noves, ja que el seu valor intrínsec era superior.³⁸ Amb això veurem que, durant el període que estem repassant, no es va solucionar pas la gran variació de monedes que hi havia per convertir les lliures en moneda comptant i sonant. Les monedes antigues es van continuar fent servir fins que Isabel II va obligar a retirar-les de circulació el 1854, segons explica Xavier Sanahuja,³⁹ quan es va implantar la pesseta, que la majoria de nosaltres encara hem conegut.

38. VENTURA SUBIRATS, Jordi. La moneda a Catalunya durant el regnat de Carles III. A: *Pedralbes: Revista d'Història Moderna*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1988, núm. 8, pàg. 499-508. Disponible a: <https://raco.cat/index.php/Pedralbes/article/view/100726/151929>

39. SANAHUJA, Xavier. La història de Catalunya a través de les monedes. A: *Sàpiens*. 2007, núm. 58. Disponible a: https://www.sapiens.cat/revista/sapiens-56/sis-dades-clau-per-als-cercadors-de-tresors_17153_102.html

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	9
CALDES EL 1714, ENCARA EN TEMPS DE GUERRA	13
LES CONSEQÜÈNCIES IMMEDIATES DE LA GUERRA	25
Càrrecs públics del poble	27
Els diners	34
EFFECTES DE LA POSTGUERRA:	
ANYS DE PRESSIÓ CONSTANT	39
L'hospital	55
ELS INICIS D'UNA NOVA NORMALITAT	59
La sal	68
Les lleves dels soldats	69
CONTROL I GESTIÓ DEL MUNICIPI	75
Els censals	77
Els boscos	80
La vinya	83
Les obres públiques	85
La muralla	91

L'aigua i els balnearis	96
Soldats i militars als balnearis de Caldes	103
Notaris	104
L'oliar	108
LA CONTRACTACIÓ	
DELS SUBMINISTRAMENTS	113
La carn	114
La pesca	121
La fleca	122
La neu i el glaç	125
La taverna	127
L'aiguardent	130
L'hostal	131
L'oli	132
La civada, la plaça i les mercaderies	133
El rellotge del poble	136
L'església	137
Les escoles	147
ELS LLIBRES ECLESIASTICS	153
ELS OFICIS	165
Notaris	167
Doctors en dret	167
Doctors en medicina	167
Cirurgians	167
Apotecaris	167
Adroguers	168
Basters, cinters, corretgers	169
Blanquers	170

Boters	170
Botiguers, marxants i negociants	170
Candelers de cera	170
Carnisser i pastors	171
Cistellers	171
Corders i espadenyers	172
Escultors	173
Ferrers, ferrers de tall, serrallers, manyans i calderers	173
Fideuers	174
Flequers	174
Fusters, serradors, carreters i torners	174
Fossers	175
Mestres de cases	175
Minaires	175
Moliners	175
Ollers, terrissers, gerrers i rajolers	176
Paraires, abaixadors, cardadors de llana, retorcedors de llana, teixidors de llana, teixidors de lli, pintors d'indianes	176
Sastres, calceters, barreters i passamaners	177
Pilers	178
Traginers	178
Bracers	178
Pagesos, hortolans i masovers	179
La feina de les dones	182
CONCLUSIÓ	185
ANNEXOS	193
BIBLIOGRAFIA	269
AGRAÏMENTS	277

Caldes de Montbui va ser un poble cremat i saquejat l'any 1714, quasi al final de la Guerra de Successió. També les tropes napoleòniques van cremar documents notariais i de l'Església l'any 1809. I per reblar el clau, tota la documentació perduda durant la Guerra Civil, deixa Caldes molt orfe de documents històrics.

Llegir les partides dels llibres eclesiàstics més antics que es guarden al poble (els naixements que van del 1714 al 1783) i llegir les actes de l'Ajuntament del mateix període, obre una finestra a la gent d'aquella època i com vivien. Es veu com van passar per una etapa molt complicada de repressió política i econòmica i de tot tipus. Es veuen les dificultats a les quals s'enfrontaven dia a dia per complir amb les seves obligacions envers l'Estat i envers la seva pròpia supervivència, i com van començar a normalitzar la situació.

Saber el que menjaven, com ho obtenien, com treballaven, les feines que tenien i com les feien, i el paper de les autoritats i l'Església en tot plegat, permet entrar en la seva vida com si realment els conegués. I més encara quan els seus noms i cognoms són moltes vegades els mateixos de gent que encara hi ha avui en dia a Caldes. De fet, són els nostres ancestres i sense ells, potser molts de nosaltres no hi seríem avui.

